

Міністерство освіти і науки України
Класичний приватний університет

Куявський університет у Влоцлавеку

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ІННОВАЦІЙНІ НАУКОВІ
ДОСЛІДЖЕННЯ У ГАЛУЗІ
ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ»**

*14–15 квітня 2023 р.
м. Запоріжжя, Україна*

Організаційний комітет конференції:

Сущенко А. В. (голова оргкомітету) – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Іваницький О. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету;

Сущенко Т. І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Дяченко М. Д. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Самодумська О. Л. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету;

Зарицька В. В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології Класичного приватного університету;

Захаріна Є. А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри управління фізичною культурою та спортом Національного університету «Запорізька політехніка»;

Храпченкова Н. І. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільного та початкового навчання Академії «Bolashaq», м. Караганда, Казахстан;

Даріуш Скальські – доктор педагогічних наук, науковий та дидактичний співробітник, Інструктор-викладач (WORP), Інструктор з водного порятунку, Інструктор з плавання і Тренер з плавання, Академія фізичного виховання та спорту, м. Гданськ, Польща;

dr Wiesław Pędziak – Cuiavian University in Wloclawek.

Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 14–15 квітня 2023 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 196 с.

ISBN 978-966-397-310-4

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології», яка відбулась на базі Класичного приватного університету 14–15 квітня 2023 р.

УДК 001.895:[37.013+159.9](062.552)

ISBN 978-966-397-310-4

© Класичний приватний університет, 2023
© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2023

Проблема командотворення у процесі супроводу здобувача із особливими освітніми потребами Удич З. І.	162
Соціально-емоційне навчання як перспективна освітня траєкторія Шашенкова А. О.	166
Казкотерапія як метод корекційної роботи психолога Яновська Т. А.	169

НАПРЯМ 7. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Психічне здоров'я як фундаментальна складова психологічного благополуччя Васильченко-Держко К. А.	173
Проблеми інтеграції психологічного знання Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В.	175
Толерантність майбутнього психолога як комунікативна проблема Доброскок С. С.	177
Творчі здібності як об'єкт осмислення гуманітарного знання Лобода О. Є.	181
Настанови осіб раннього дорослого віку щодо змісту психологічного конструкту покликання Міщенко-Дрючило В. М.	184
Особливості комунікації сором'язливих підлітків Ульянова Т. Ю., Мартиненко Н. П.	187

НАПРЯМ 8. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Менеджмент у повсякденній діяльності фізкультурно-спортивних колективів чи товариств Бабенко В. Г., Євдокимова Л. Г., Корж Є. М.	191
--	-----

ПРОБЛЕМА КОМАНДОТВОРЕННЯ У ПРОЦЕСІ СУПРОВОДУ ЗДОБУВАЧА ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Удич З. І.

*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки та менеджменту освіти
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Реалізація права здобувача освіти на отримання якісних освітніх послуг в Україні передбачає його психолого-педагогічний супровід, який мають здійснювати різнопрофільні фахівці. Дана вимога відображена і в освітньому законодавстві. Так, у низці нормативних документів, серед яких: Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII; Наказ Міністерства освіти і науки України «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти від 08.06.2018 № 609; Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» від 10 квітня 2019 р. № 530; Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» від 10 липня 2019 р. № 635; Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957 та інших документів. У них акцентовано увагу на тому, що держава бере на себе зобов'язання щодо створення можливостей отримання якісної освіти усіма громадянами, передбачає для них різні форми супроводу й підтримки; визначає порядок утворення та організації роботи команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в закладах загальної середньої та дошкільної освіти в Україні; встановлює її завдання та функції; ці документи містять вимоги до кваліфікації фахівців, які входять до складу команди, та встановлюють порядок взаємодії команди з батьками та закладом освіти. Таким чином, усі здобувачі освіти з ООП мають право на отримання необхідного обсягу підтримки відповідно до встановленого ступеня освітніх труднощів.

Реалізувати індивідуальну підтримку здобувача освіти у закладі дошкільної та загальної середньої освіти покликана команда психолого-педагогічного супроводу. Від її спрацьованості її членів та ефективності взаємодії залежить якість розвитку здобувача освіти.

Проведене впродовж лютого-березня 2023 р. Інклюзивно-ресурсним центром Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка пілотного опитування 24 команд психолого-педагогічного супроводу здобувачів з ООП закладів дошкільної та загальної освіти дало можливість виокремити основні перешкоди у їхній роботі:

- комплектація команди фахівцями, які не здійснюють безпосередній вплив на роботу, не мають відношення до здобувача з ООП;

- відсутність спільного бачення у команді щодо мети команди;
- формалізм у реалізації завдань команди;
- не розуміння окремими фахівцями своїх завдань;
- не бажання батьків брати активну участь у роботі команди психолого-педагогічного супроводу їх дитини;

- відсутність підтримки зі сторони керівництва закладу освіти;
- відсутність практичних матеріалів, стандартизованих процедур для роботи команди;

- завантаженість фахівців іншими професійними обов'язками;
- недовіра одних членів команди до професійності інших;
- напружена емоційна атмосфера серед членів команди;
- наявність конфліктних ситуацій;
- безвідповідальність деяких членів команди та ін.

Аналіз отриманих даних дає підстави для визначення актуальності проблеми цілеспрямованого командотворення фахівців та батьків команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів із особливими освітніми потребами. У більшості джерел науково-практичної літератури командотворення розглядають як «процес цілеспрямованого формування особливого способу взаємодії людей (фахівців) в організованій групі, що дозволяє ефективно реалізовувати їх професійні компетентності відповідно до визначених цілей». Постає питання: на якому етапі діяльності команди психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти здійснювати командотворення? Відповіддю є виокремлені нами основні етапи та їх зміст формування й діяльності команди здобувача з ООП (табл. 1).

Необхідно зазначити, що командотворення відбувається впродовж усіх етапів від визначення, яких фахівців необхідно включити до складу команди, безпосереднє командотворення, а також у процесі безпосередньої діяльності, коли реалізовується міжособистісне сприйняття та відбувається процес спрацьованості, коригується співдія.

**Етапи формування та діяльності команди
психолого-педагогічного супроводу**

Етап		Зміст
I.	Попередній	– проведення комплексної діагностики освітніх труднощів та потреб учня, з'ясування необхідності здійснення психолого-педагогічного супроводу; – визначення членів команди.
II.	Командо-творення	– утворення та нормування діяльності команди.
III.	Діяльнісний	– виконання завдань діяльності команди; – моніторинг та оцінка поточних результатів розвитку учня з ООП та виконання завдань індивідуальної програми розвитку; – оновлення складу команди.
IV.	Рефлексивний	– аналіз виконання індивідуального плану розвитку учня з ООП, інших завдань; оцінка діяльності команди.
V.	Заклучний	– завершення роботи команди та її розпуск, збереження зв'язків для подальшої співпраці.

Під час безпосереднього командотворення необхідно здійснити знайомство та самопрезентацію членів команди, встановити правила співпраці та комунікації у середині команди, сформувавши єдине і цілісне бачення мети команди психолого-педагогічного супроводу; провести навчання членів команди відповідно до організаційних засад інклюзивної освіти, роботи в команді; забезпечити ефективність комунікативних зав'язків, передбачити налагодження сумісності та спрацьованості; забезпечити достатність ресурсів для реалізації діяльності команди супроводу; сформувавши відповідальність членів команди за результат роботи команди та командний дух.

Визначаємо умови ефективного командотворення:

- наявність лідера у команді психолого-педагогічного супроводу;
- комплектація команди необхідними фахівцями та законними представниками здобувача освіти;
- здатність фахівців та батьків здобувача з ООП працювати у команді;
- належні умови роботи команди та достатнє ресурсне забезпечення;
- використання у командотворенні дієвих інструментів.

У процесі командотворення необхідно враховувати модель групової динаміки (за В. Tuckman) [1], а також основні фактори, які впливають на якість розвитку та діяльності команди (за R. Hackman) [2], модель комунікації у команді (за М. Meredith) [3], концепцію спільної ментальної моделі команди (за S. Takeuchi, I. Nonaka) [4].

Для забезпечення ефективної роботи команди супроводу інклюзивного навчання, необхідно враховувати як кваліфікаційні здібності її членів, так і наявні ресурси, які можуть бути використані у закладі освіти. У попередніх дослідженнях ми з'ясували, що ресурсна компетентність є здатністю фахівця виявляти, продукувати, залучати та застосовувати ресурси, необхідні для ефективного функціонування інклюзивного середовища закладу освіти [5, с. 93]. Усі ресурс закладу освіти, які необхідні для реалізації інклюзивного підходу до освітнього процесу умовно поділяємо на групи: ціннісно формувальні, людські, електронні та фізичні ресурси, які у свою чергу поділяються на внутрішні та зовнішні. Крім цього необхідно враховувати принципи реалізації інклюзії у закладі освіти під час формування команди психолого-педагогічного супроводу [6, с. 131–132]. Члени команди психолого-педагогічного супроводу мають володіти ресурсною компетентністю та бути забезпеченими тими ресурсами, які дозволятимуть ефективно функціонувати.

Таким чином, командотворення відіграє вирішальне значення в організації інклюзивного підходу в освітньому процесі і передбачає врахування як індивідуальних можливостей фахівців та батьків, застосування наукових підходів до процесу становлення ефективної команди психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти із особливими освітніми потребами. Дане дослідження не є вичерпним і передбачає необхідність детального розкриття інструментального підходу до командотворення, визначення та характеристику принципів та ресурсів командотворення, ролі лідера у цьому процесі.

Література:

1. Tuckman B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384–399. URL: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fh0022100> (Processing Date: 14.03.2022).

2. Hackman R. *Leading Teams: Setting the Stage for Great Performances* Hardcover. 2002. 336 p.

3. Meredith M.E. Communication for innovation: A diagnostic approach. *Administrative Science Quarterly*. 1965. 10(2), 147–163.

4. Nonaka, I., & Takeuchi, H.. *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford University Press. 1995. URL: [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/)

reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1927602 (Processing Date: 12.02.2022).

5. Удич З. І. Ресурсний аспект закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання. *Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі* : колективна монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 70–96. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/17168> (дата звернення: 13.04.2022).

6. Удич З. Середовищний підхід у впровадженні інклюзивної освіти в середній загальноосвітній школі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2017. № 3. С. 127–134. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/8820> (дата звернення: 13.04.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-47>

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ

Шашенкова А. О.

*молодший науковий співробітник Державної установи
«Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків
Національної академії медичних наук України»,
аспірантка 3-го року навчання
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Сучасна освітня система динамічно розвивається – з'являються нові концепції, техніки, методики, підходи, постають й вирішуються різноманітні виклики й задачі, підноситься індивідуальність і креативність, удосконалюється інклюзія та гуманізм тощо. Однак освітні установи залишаються виключно осередками академічної підготовки, нехтуючи можливістю готувати не лише всебічно розвинених здобувачів освіти, а зрілих особистостей, озброєних низкою компетентностей неакадемічного характеру, які сприяють гармонізації всіх сфер життя, добробуту й психологічному здоров'ю.

Однією з провідних компетенцій, необхідних молодому поколінню для самореалізації, ми вважаємо соціо-емоційну компетентність (СЕК) – інтегративний конструкт, до складу якого входять компетенції